

Släkthistoriska Studier

Publicerad av Genealogiska Föreningen | Published by the Genealogical Society of Sweden

Släkthistoriska Studier 2022:104

Fastighets- och ägargenealogier i Harbro by, Björnlunda socken i Daga härad

Michael Lundholm

epost: m.l.lundholm@me.com, hemsida: <http://lundholm.me>

 0000-0002-4145-1372

Publicerad den 6 augusti 2022

DOI: 10.55797/pxi706 och ISSN 2004-3910

Öppen tillgång genom en Creative Commons CC BY 4.0 licens.

Copyright på artikeln tillhör författarna.

Publicerad på Kungliga Bibliotekets OJS-plattform publicera.kb.se.

Citera artikeln (exempel): Lundholm M., *Fastighets- och ägargenealogier i Harbro by, Björnlunda socken i Daga härad*, Släkthistoriska Studier 2022:104.

Släkthistoriska Studier publiceras av Genealogiska Föreningen (org. nr. 802001-19643), Lofströms Allé 7, Sundbyberg. Kontakt: shs@genealogi.net

Fastighets- och ägargenealogier i Harbro by, Björnlunda socken i Daga härad

Michael Lundholm¹

Publicerad 6 augusti 2022

Syftet med artikeln är att dokumentera fastighetsbildningen och ägarstrukturen för Harbro by i Björnlunda socken, Daga härad i Södermanland med start från storskiftet men med fokus från laga skifte i mitten av 1800-talet till och med omkring 2000. Det använda källmaterialet utgörs främst av inskrivningsdomarnas och inskrivningsmyndigheternas akter, källmaterial som sällan används av släktforskare. Även lantmäteriakter används vilket gör det möjligt att också följa de viktigare ägotrakternas namnändringar. Resultatet är att antalet fastigheter med rötter i byn endast har minskat marginellt men att vissa av dem idag endast utgörs av tomtmark. Över hälften av jordbruksmarken har övertagits av fastigheter utanför byn. Endast två fastigheter i byn hade vid undersökningsperiodens slut fortfarande jordbruksmark, drygt en och en tredjedels mantal jämfört med byns ursprungliga tre mantal. Ägargenealogiernas fokus ligger på perioden efter laga skifte. Typiskt har fastigheterna vid undersökningsperiodens slut övertagits av oskylda (personer utanför släkten) och i endast två fall, fastigheterna med jordbruksmark, tillhörde ägarna släkter som haft innehavet i mer än två generationer. Möjligen är det förvånande att så stor del av byns areal inte blivit föremål för 1900-talets rationalisering.

Det källmaterial som främst används i denna studie dokumenterar hur fastigheter (jord) överfördes från en ägare till en annan, huvudsakligen genom försäljning, efter 1875. Alltsedan medeltiden lagreglerades försäljning av fast egendom för att säkerställa såväl säljarens släktingars förköpsrätt som köparens rätt till jorden efter köpet. En försäljning kunde därför ta flera år och dokumenterades i domstolsprotokollen vid upprepade tillfällen. Det är därför närmast omöjligt att följa en viss fast egendom med mindre än att man gör en totalinventering av domstolsprotokollen. Ordningen fanns kvar i 1734 års lag med stärkt förfoganderätt för ägaren men upphörde i mitten av 1800-talet.²

---

¹ Jag är tacksam för kommentarer från Berit Wenngren i Österåker på en tidigare version av artikeln samt för information given under bakgrundssamtal med Barbro Andersson, Lotta och Nils-Erik Tunholm, Gunilla och Håkan Karlsson (alla Björnlunda) samt Ingrid Waldau (Frustuna).

² Se MEL (1962, s. 72f, kapitel 1 och 2) och Abrahamsson (1726, s. 351 och 357) samt för en diskussion Winberg (1985, s. 51ff).

Först upphörde bördsrätten. Från 1875 flyttades dokumentationen av försäljningar av fast egendom från härads- och rådhusrätterna till så kallade Inskrivningsdomare. Dessa förde särskilda lagfartsböcker där enskilda fastigheter enkelt kan följas. Inskrivningsdomarna efterträddes från 1930 av Inskrivningsmyndigheterna där fastighetsböcker fördes som inkluderade lagfartsböckerna och underlagen. Från 2001 sköts inskrivningen av Lantmäteriet.

Genom skiftesreformerna finns det också möjlighet att sporadiskt följa fastighetsindelningen och vilka som var ägare. Det är möjligt då de förrättningsakter som finns sparade i Lantmäteristyrelsens och de regionala Lantmäterimyndigheternas arkiv innehåller uppgifter om vilka som var jordägare.

Storskiftet initierades i olika regelverk 1749 och 1757 i syfte att minska antalet odlingslotter per fastighet (fyra skiften åker och fyra skiften äng) men fick generellt sett begränsat genomslag. Det kända undantaget var Rutger Mackleans skifte av Skurups by som låg under Svaneholms säteri där antalet skiften 1785 minskade från i genomsnitt 53 till ett! Det blev modellen för det så kallade *enskiftet* 1803. Tanken var att varje hemmansdel skulle ha en odlingslott. Odlingslandskapetets karaktär gjorde att reformförsöket även denna gång fick begränsat genomslag utanför Skåne. Den sista skiftesreformen, *laga skifte*, initierades 1827 och då var ambitionen att varje hemman skulle ha maximalt tre skiften.³

Typexemplet på fast egendom är här ett skattehemman som fanns upptaget i kronans jordeböcker. Kung Gustaf Eriksson (Vasa) hade 1541 och 1555 infört förbud mot klyvning av skattehemman men från 1652 medgavs hemmansklyvning under vissa villkor.⁴ Varje sådan fastighet kunde dock, exempelvis efter arvsskiften, ha mer än en ägare och alltså i praktiken bestå av hemmansdelar. Vid skiftesreformerna hanterades dock de olika hemmansdelarna som separata fastigheter.

Syftet med den här artikeln är att dokumentera ändringarna i fastighetsbildningen och ägarstrukturen i en by 1761–2000 genom att upprätta vad man kan kalla fastighets- och ägargenealogier. En fastighetsgenealogi dokumenterar hur fastigheter delats, slagits samman etcetera. En ägargenealogi dokumenterar vilka personer som varit ägare till dessa fastigheter. Fokus kommer att vara på att följa den fastighetsindelning som upprättades med laga skiftet 1864 inte minst genom det bättre källäget från 1875 fram till cirka 2000.

Även om fokus är på perioden efter 1864 kommer beskrivningen att starta med en tillbakablick så långt tillbaka som kartmaterialet sträcker sig vilket för det valda undersökningsobjektet är 1650-talet. Detta ger möjlighet att även ägna viss uppmärksamhet åt de delar av fastigheterna som dokumenterats med egna namn (ägotrakter) och hur de namnen har förändrats. En ägotrakt är den minsta enhet som de olika skiftesförrätningarna beskriver som exempelvis ett gårde eller en del av ett gårde. Omfattning och kvalitet anges och ibland också ett namn. Användning av jordeböcker skulle förstås göra det möjligt att gå ungefär ytterligare ett sekel tillbaka men fokus skulle då främst ligga på det kamerala och inte på fastighetsbildningen och ägandet fast med ett undantag. Det är att eventuella utjordar som utgjort egna fastigheter under den tidigare perioden hade kunnat fångats upp. Eftersom en fullständig genomgång av domstolsprotollen för en så lång tidsperiod är närmast ett sisyfosarbete kommer dessa inte heller till systematisk användning.

Det valda undersökningsobjektet är Harbro by i Björnlunda socken, Daga härad i Södermanland. Motivet är att jag tidigare har skrivit om Harbro med fokus på genealogiska sammanhang. Eftersom överföringen av fast egendom varit en viktig pusselbit rymmer tidigare bidrag även information som kommit till användning här.⁵

³ NE (1989–1996, band 5 spalt 530b–530c, band 12 spalt 62c–63a och band 17 spalt 317c).

⁴ Wirsell (1968, s. 137ff).

⁵ Lundholm (2011) innehåller allmän information om byn men fokuserar sedan på Uppgården, vilken också står i fokus i Lundholm (2016 och 2022a). Släkter med bakgrund i Mellangården och Nergården behandlas i Lundholm (2012) respektive Lundholm (2022b).

Det källmaterial som framför allt har kommit till användning är lagfartsböcker från *Inskrivningsdomarens i Nyköpings domsaga arkiv 1876–1971* och inskrivningsböcker från *Inskrivningsmyndighetens för Nyköpings domsaga arkiv 1940–2001*.⁶ Därutöver har också lantmäteriets förrättningsakter i Lantmäteristyrelsens och Lantmåterimyndigheternas arkiv använts samt *Ekonomisk karta över Sverige*.⁷ I ett sista led har även Lantmäteriets resurs *Min karta* används för att jämföra med den idag aktuella fastighetsindelningen.

En slutsats från undersökningen är att antalet fastigheter är nästan oförändrat med åtta vid utgångsåret 1864 samt tre nykomna och fem avregistrerade fram till omkring 2000. Det är dock bara två fastigheter som har kvar jordbruksmark medan övriga enbart utgörs av tomtmark. Dessutom har den största delen av jordbruksmarken uppgått i grannfastigheter utanför den gamla byns område. I de två kvarvarande jordbruksfastigheterna hade ägandet fram till cirka 2000 funnits inom samma släkter i fem generationer och mer än ett sekel. Om det är orsaken till fastigheternas integritet går dock inte att avgöra eftersom slutledningen »post hoc ergo propter hoc« inte är giltig.⁸ I dessa två fastigheter fanns kvar drygt en och en tredjedels mantal av de totala tre mantalen de åtta fastigheterna hade tillsammans. Medan den ena fastigheten hade ökat i storlek från 7/16 mantal till 11/16 mantal hade den andra oförändrat ett halvt mantal.

Artikeln är disponerad så att först kommer en redogörelse av utvecklingen före 1864. Därefter redogörs för laga skifte 1864. I ett tredje avsnitt följs utvecklingen efter 1864 fram till undersökningsperiodens slut cirka 2000. Där sammanfattas fastighetsgenealogierna i form av en grafisk tavla. Här ges också några kommentarer kring förändringar i namn på olika delar av fastigheterna (ägonnamnen). Ett sista avsnitt ger några sammanfattande kommentarer i relation till den idag aktuella fastighetskartan. Därefter följer en käll- och litteraturförteckning. Fastighetsgenealogierna kompletteras med ärgenealogier i ett appendix. För varje fastighet ges där en kort redogörelse för perioden 1864–1875 samt redovisning av eventuellt underlydande lägenheter (så kallade adpertenenser) och därefter en grafisk ärgenealogi. Kartmaterialet från Lantmäteriet (Bild 1–6 och 8) finns också som en extern bilaga i PDF-format där det är möjligt att fokusera på detaljer i kartmaterialet.

Utvecklingen före 1864

I följande avsnitt går jag igenom det material som finns hos Lantmäteriet centralt och lokalt om Harbro. Det täcker perioden från 1650-talet fram till laga skifte som genomfördes 1864.

---

⁶ Lagfartsböckerna är organiserade så att stamfastigheterna följs för sig. Notiser (så kallade rum) fördes in om ägarskiften med mera på samtliga fastigheter inom de ursprungliga fastigheter som fanns före 1875 med hänvisningar framåt i tiden till det rum där nästa ägarskifte dokumenterades. I fastighetsböckerna följdes varje enskild fastighet för sig på lösa blad inom ett signum med underrubriken »aktiva blad«. När fastigheten avregistrerades fördes bladen över till ett signum med underrubriken »avställda blad«.

Båda arkiven förvaras på Landsarkivet i Härnösand och bara det förra är vad gäller lagfartsböckerna i sin helhet digitaliserat och tillgängligt i Riksarkivets Digitala forskarsal. Inskrivningsdomarnas arkiv är visserligen digitaliserade avseende fastighetsböckerna men dessa är endast läsbara från Riksarkivets läsesalsdatorer. Arkiv Digital har bara digitaliserat ett fåtal inskrivningsböcker (fem av 27 från den aktuella inskrivningsmyndigheten men ingen omfattar det aktuella området). Uppgifterna avser 1 maj 2022.

⁷ Lantmäteriet i Södermanlands län (1991a och 1991b).

⁸ »Post hoc ergo propter hoc« betyder »efter detta därför på grund detta«. Det är en falsk slutledning eftersom ett fenomen som föregår ett annat i tiden inte behöver vara orsaken till det andra fenomenet. Det kan finnas ett tredje fenomen som orsakar båda. Med statistisk terminologi kan man säga att korrelation inte innebär kausalitet.

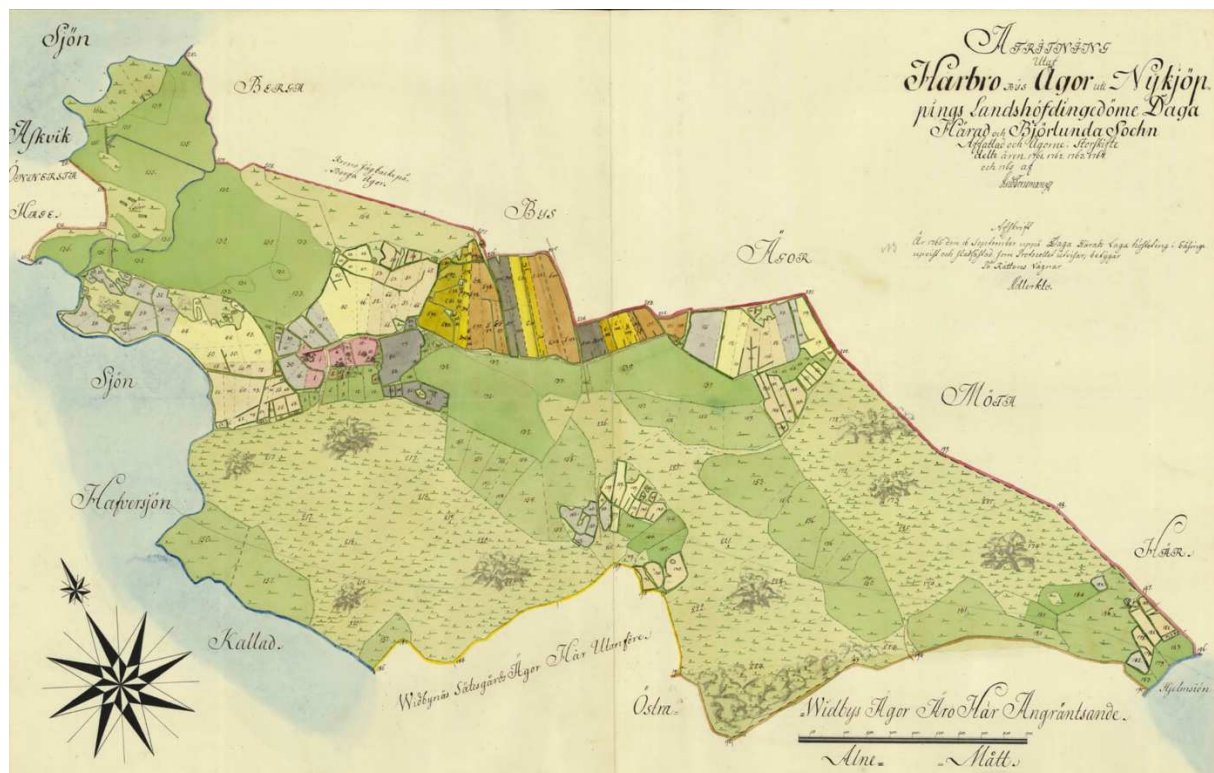

Bild 1. Utsnitt från storskiftesförrättning på Harbro 1761–1765 på Harbros åkrar och ängar. Bytomterna är röda. Uppgårdens skiftet är bruna, Mellangårdens gula och Nergårdens grå. Längst till vänster närmast Haversjön, Västra gårdet i pastellgrått, pastellgult och pastellbrunt. Därefter bytomterna i rött och till höger Östra gårdet i grått, gult och brunt. Längst till höger Stortäppan och nedanför Östra gårdet på gränsen till Videbynäs ågor torpet Furukulla i samma nyanser som Västra gårdet. Runt åkrarna är markerat (med dubbla tvärstreck) hägnader vars syfte var att hålla kreaturen ute. Utanför utsnittet i söder vid Hjälmjön Harbro soldattorp. Ängarna och hagarna i två nyanser av mörkare grönt. Källa: Lantmäteristyrelsen, Renovationsarkivet/Kartsamlingen F2c:6 (akt C6-19:1).

Harbro by är belagd sedan medeltiden.⁹ Från mitten av 1500-talet bestod byn av tre skattehemman som i samband med det tidiga 1700-talets jordeboksreform fick beteckningarna Harbro 1, Harbro 2 och Harbro 3 från öster till väster längs bygatan. Ungefär samtidigt börjar även namnen Uppgårdens, Mellangårdens och Nergårdens dokumenteras. Även »Oppgårdens« och »Nedergårdens« förekommer i källmaterialet.

Byn låg i Björnlundas nordöstra delar, där stora delar av socknens och häradets skattejord var koncentrerad, söder om såväl nuvarande riksväg 57 som dess föregångare nästan intill gränsen till Frustuna socken i öster. Skattejorden var alltså de självägande böndernas jord till skillnad från kronojorden som ägdes av staten och frälsejorden som ägdes av adeln. I väster avgränsades byområdet¹⁰ av Haversjön och i nordväst av sjön Askviken, mellan vilka Harbro å flöt på byns ägor. Det fornnordiska ordet *haver* betyder bock.¹¹ Båda sjöarna är idag i praktiken borta på grund av sänkning av vattennivån. I norr och nordost avgränsades byområdet av Berga by och i söder av Videbynäs och Östra Vidby (idag båda under Jakobsberg). Berga och Harbro ägor avgränsades delvis av en *kronojagbacke* (en ursprungligen kronan tillhörig jaktmark). Byområdet sträckte sig diagonalt från Askviken i nordost till Hjälmjön i sydväst där Uppgårdens och Mellangårdens soldattorp låg. Det historiska byområdets utsträckning framgår tydligast av lantmäteriakten från storskiftet (se Bild 1).

Samtliga gårdar hade bostadshus på var sin tomt längs bygatan (bytomterna är det röda området på Bild 1). Tomternas längd längs bygatan var proportionell mot gårdarnas andel

⁹ DMS (1972-, del 2:4, s. 37f).

¹⁰ Den ålderdomliga termen byområde kan avse såväl byns sammanlagda ägor som en andel i byns ägor (SAOB 1893-, band 5, spalt B 4624). Här används termen »byområde« i den förra betydelsen.

¹¹ Hellquist (1903–1906, del 1, s. 306) och Lindberg (1950, s. 65).

i byamålet och mättes i stänger.¹² Stångmättet blev då också ett mått på ägoandelarna i byamålet. Gårdarna hade vardera fyra och en halv, fyra samt tre och en halv stänger av byamålet, storlekar som inte ändrades och användes ännu 1876 när det gäller att ange rättigheterna i då ännu oskiftade delar av byn. Det skulle indikera att gårdarna varit olika stora. Skattebetalningarna från dem i början av 1700-talet (summan av årliga räntan och mantalsräntan) var dock lika stora och alla tre gårdarna räknades som var sitt oförmedlat mantal. Ägarna till Nergården fick dock åren 1670–1676 förmedling (nedsättning) på skatten till motsvarande ett halvt mantal men en ansökan om förmedling för Mellangården nekades 1723.¹³ Mantalslängderna kan ofta ge information om antal hushåll per hemman men de ger ingen säker information om ägandet. Det är först vid storskiftet som man enkelt kan få en klar bild över hur ägandet såg ut.

1650-talets geometriska jordebok

Den äldsta kartan är en geometrisk jordebok från 1650-talet (se Bild 2).¹⁴ Här syns de tre bytomterna markerade med huskroppar (nummer 4–6). De grå skrafferade (streckade) ytorna visar byns två åkergrädder. Kartans tecken- och textförklaring (»Notarum Explicato») är endast delvis med i utsnittet men ger upplysningar om de två gårdernas och tre ängarnas beskaffenhet med mera.

De två gårderna är inte namngivna men de tre ängarna är det. Från öster har vi »Skattz engien« (nummer 1 på kartan), »Tufwe engien« (nummer 2) och »haghe och Öö engien« (nummer 3). Av dessa ägonamn är endast Tuvängen återfunnet i Ortnamnsregistret.¹⁵ Skattz i »Skattz engien« kan möjligen komma från ordet *skate*, det vill säga det yttersta eller spetsen av något eftersom den aktuella ängen ligger bortom Tuvängen åt öster sett från bytomterna. Analogt med att skatmark har betydelsen utmark skulle det betyda den bortre ängen.¹⁶

Bild 2. Utsnitt från geometrisk jordebok cirka 1650 på Harbros åkrar och ängar. Källa: Projekt äldre geometriska kartor. Riksarkivet, 2 Maelby (s. 14–15; RA bildid R0000978_00010).

¹² Om stångmättet se KH (1980–1982, band 17, sp. 43f (stang)) samt Jansson (1995, s. 254). Stångens längd varierade lokalt men kan här ha varit nio eller tio alnar.

¹³ Jordeböcker, Hedvig Eleonoras livgeding 15–21 och Kammarkollegiet V Handlingar (1723 remisser #672).

¹⁴ Projekt äldre geometriska kartor. Riksarkivet, 2 Maelby (s. 14–15; RA bildid R0000978_00010).

¹⁵ ONR (2159050).

¹⁶ SAOB (1893–, band 26, spalt S 3607).

Några ägare framgår inte men det sägs att gårdarna »lyder under« Visbohammar (Uppgården), Gustaf Horn (Mellangården) respektive kronan (Nergården) med vilket upprättnaren av kartan avser vilka som var innehavare av skatteinkomsterna från gårdarna (räntherätten). Uppgifterna är dock inte korrekta.¹⁷ Visbohammar innehades denna tid av släkten Rosenstierna vars stamfar Mårten Wevitzer 1630 hade fått räntherätten till Mellangården som en allodial donation, alltså en donation där räntan gavs med full äganderätt under landslagens bestämmelser. I stället var Gustaf Horn genom köp av räntan av Alexander Leslie innehavare av räntherätten till Uppgården sedan 1630. Här har en sammanblandning ägt rum. Nergårdens skatteintäkter såldes 1648 av kronan till Casper Lilliecrona.

1688 års ägodelningskarta

Denna ägodelningskarta (se Bild 3) upprättades av lantmätaren Hans Ranie i juli 1688.¹⁸ Även om kartan är hårt sliten efter användning ger den värdefull information om både ändrad markanvändning och om förändringar i ägonamnen sedan 1650-talet genom både kartbilden och »Notarum Explicato«. Uppgifterna om tidigare donationer och försäljning av räntherätten är här korrekta. Fortfarande finns inga upplysningar om vilka som innehade skatterätten.

Bild 3. Utsnitt från geometrisk jordebok 1688 på Harbros åkrar och ängar. Källa: Lantmäterikontoret i Södermanlands län akt LM04-04-BJA-15.

¹⁷ Se Almquist (1931–1976, band 1:2, s. 898 samt band 2:1, s. 364 och 369) samt Lundholm (2011) för identifikationen av ränteinnehavarna till de olika gårdarna. Ytterligare exempel på att den upprättade kartan inte var fullt informerad om ränteinnehavarna är Gustaf Horns köp av räntan till en arv och eget gård i Näs (ett mantal) och en kronogård i Öja (ett halvt mantal) 25 augusti 1646 (Almquist 1931–1976, band 2:1, s. 372) där detta i respektive Notarum Explicato framgår bara avseende Näs (s. 9) men inte avseende Öja (s. 11).

¹⁸ Lantmäterikontoret i Södermanlands län akt LM04-04-BJA-15. Hans Ranie (död 1719) var ordinarie lantmätare i Livgedinget 1684–1692 (Ekstrand 1903, s. 87, #1056).

De två gårderna kallas nu Västra gårdet och Östra gårdet och det framgår uttryckligen att tvåsåde tillämpades. Märkligt nog noteras gårdarna för olika mängd utsäde på de två gårderna vilket borde innebära varierande skörderesultat vartannat år. Varje gård är dock utöver åker i de två gårderna noterade för mellan dryga ett och två tunnland »havrejord« och det är möjligt att detta ska kompensera för den mindre mängden åker i Västra gårdet. Uttrycket havrejord har inget med Haversjön att göra utan avsåg »mera avsides liggande jord som utan att gödslas besåddes med havre, så länge jorden ville bära sådan«. ¹⁹ Det totala utsädet som redovisas är dock avsevärt mindre än vid föregående tillfälle, nämligen drygt 40 tunnland, jämfört med tidigare 57 1/6 tunnland. Det är märkligt eftersom åkerarealen har ökat med Stortäppan samt ny åker vid torpet Furukulla. Möjligen har det äldre tunnlandsmåttet (4050 kvadratmeter) används vid det första tillfället och det nya (4937 kvadratmeter) vid det senare men det skulle bara kunna förklara hälften av skillnaden. ²⁰

Ängarna har nu fått ändrade namn. På platsen för »Skattz engien« finner vi nu på kartan »Skieij engien« ²¹ medan »haghe« ersatts av »Stoor enghen« och närmast Ekeby, mellan Haversjön och Askviken i nordväst, av »Svenshults kärret«. På platsen för »Öö engien« hittar vi nu »Öhkärret«. Norr om detta mot Askviken finns vad som synes vara en markerad kulle med texten »gammal Öh«. ²² Tuvängen finns fortfarande kvar på motsvarande plats på kartan.

Storskiftet 1761–1765²³

Storskiftet på Harbro omfattade endast åkern medan ängen enhälligt undantogs från skiftet. Åkern fanns nu uppdelad på fyra platser nämligen Västra gårdet med den bästa kvaliteten, Östra gårdet med något lägre kvalitet samt Stortäppan öster om Östra gårdet, som i akten då sägs varit relativt nyligen lagd under åker men det måste alltså skett för mer än 75 år sedan, samt åkern vid torpet Furukulla i söder med den sämsta kvaliteten. Ängarnas kvalitet värderades dock även om de inte skiftades.

Bild 1 visar storskifteskartan. Studerar man Västra gårdet observerar man i den östra halvan att gårdarna har sina skiften i direkt anslutning till respektive bytomt. Däremot i den västra halvan ligger skiften längre ifrån men alla har ungefär lika långt så att Nergårdens skiften ligger längst från bytomterna etcetera. I båda halvorna har alla gårdar alltså lika långt till skiftena.

Då fördelades de tolv stängerna på sex ägare med i genomsnitt två stänger, ett halvt mantal, med som lägst en och en tredjedels och som högst två och två tredjedels stänger. Jordägandet varierade alltså mellan en tredjedels och två tredjedels mantal.

Avstyckning av kronojagbacken 1819

På ömse sidor gränsen mellan Berga och Harbro (se Bild 1) hade funnits en kronojagbacke. Denna avstyckades 1819 (se Bild 4) och bildade två fastigheter som senare fick beteckningarna Harbro 4:1 och Berga 2:3. ²⁴ De diskuteras inte vidare i det följande.

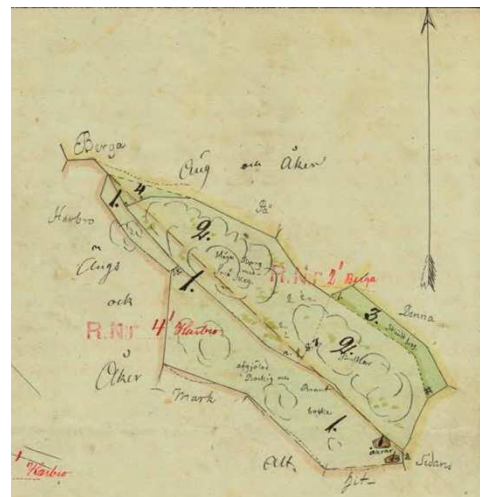

Bild 4. Avstyckning av kronojagbacken 1819. Källa: Lantmäterikontoret i Södermanlands län akt LM04-04-BJA-109.

¹⁹ ONR (2156843), Hellquist (1903, del 1, s. 306) och SAOB (1893–, band 11, spalt H 587).

²⁰ Jansson (1995, s. 280ff).

²¹ »Skeis ängen« 1755 (Lantmäterikontoret i Södermanlands län akt LM04-04-BJA-38).

²² ONR (2159443) har »Ökkärret« med hänvisning till samma lantmäteriaktt vilket måste vara en felläsning.

²³ Lantmäteristyrelsen, Renovationsarkivet/Kartsamlingen F2c:6 (akt C6-19:1).

²⁴ Lantmäterikontoret i Södermanlands län akt LM04-04-BJA-109.

Rågångsförrättningen 1836

År 1836 genomfördes en rågångsförrättning som fastställdes av Daga häradsrätt 1837.²⁵ På utsnittet i Bild 5 framgår att åkerarealen ökat främst vid Askviken i nordväst, vid Stortäppan och torpet Furukulla.

Här finns också en ny fördelning av åkrar, ängar och hagar så att varje hemman har ett stort skifte och ett mindre per hemman. Ingen dokumentation om skiftenas fördelning mellan jordägarna av samma hemman finns förutom kartan. Utkastet verkar aldrig ha genomförts.²⁶

Bild 5. Rågångsförrättning under laga skifte 1836. Källa: Lantmäteristyrelsen, Renovationsarkivet/Kartsamlingen F2c:6 (akt C6-19:6).

Laga skifte 1864

När skiftet inleddes konstaterades att en rågångsförrättning gentemot grannbyar skett enligt laga skifte 1836.²⁷ Rågångarna hade därefter justerats genom en uträkning av ägo gränserna gentemot Berga vilket uppgavs bättre framgå av kartan som finns i konceptakten för 1864 års laga skifte.²⁸ Konceptakten innehåller också en detaljerad beskrivning över samtliga ägotrakter.

Ägotrakterna hade blivit många fler sedan storskiftet 1765. Då fanns drygt 200 ägotrakter i skiftesförrättningen medan de 1864 var omkring 1000. Därmed har också namnen på ägotrakterna ökat i antal även om inte alla ägotrakter fått namn. Nyodling hade lett till att tidigare inte använd mark kommit att användas men också att markanvändningen ändrats så att del av skog röjts till hagar, del av hagar uppgraderats till ängar och del av ängar plöjts upp till åker. Det fanns alltså skäl att vilja skilja mellan exempelvis delar av den gamla Tuvängen och de delar av den som plöjts upp som Tuvängsplogarna. Mest märkligt är kanske att Västra och Östra gårderna nu delats upp namnmässigt på fyra olika delar: Sjögärdet, Lilla gårdet, Stora gårdet och Tuvängsgärdet. Möjligen har också namnbrukarkretsen ändrats väsentligt. Exempelvis fanns inte vid laga skifte längre kvar någon av de släkter som vid storskiftet ägt och brukat Uppgården.

²⁵ Lantmäteristyrelsen, Renovationsarkivet/Kartsamlingen F2c:6 (akt C6-19:6).

²⁶ Detta har även noterats av Karlsson (1985).

²⁷ Lantmäteristyrelsen, Renovationsarkivet/Kartsamlingen F2c:6 (akt C6-19:7, § 4).

²⁸ Lantmäterikontoret i Södermanlands län akt LM04-04-BJA-15. För skiftet mot Berga se Lantmäterikontoret i Södermanlands län LM04-04-BJA-149 (§§ 12 och 26).

Tabell 1. Ägotraktsnamnen vid olika tidpunkter med fokus på gården, ångar och hagar. Källa: Egen bearbetning.

1650-tal	1688	1761–1765	1864/1876
			Gården
»Eckelundh«	»Gammal öh«	Kalvön ²⁹	Ögårdet/Ön
	Västra gårdet	Västra gårdet	Sjögårdet
	Östra gårdet	Östra gårdet	Lilla gårdet
			Tuvångsgårdet
	Stortäppan	Stortäppan	Stora gårdet
»Eklundh«	»Lador«	»Lador«	Öplogarna
		Tuvängen	Tuvångsplogarna
	Furukulla	Furukulla	Furukullagårdet
		Furukulla mon	Stora Furukulla
		Furukulla	Höglundstjäpporna
			Botalstjäpporna
			Nyhagsplogarna
			Storängsplogarna
			Karlstorpsplogarna
		Hage i storskogen	Storskogshagarna
		Haversjöhagarna	Sjöskogsplogarna
			Ångar
Öängen	Ökärret	Ökärret	Ökärret
Hage	Storängen	Storängen	Storängen
	Svenshultskärret	Svenshult	Gubbängen
	Tuvängen	Tuvängen	Tuvängen
Skattängen	Skejängen	Skejängen	
			Hagar
		Tuvångshagen	Furukullahagen
		Stenbrobacken	Stenbrohagen
		Botalshagen ³⁰	Botalshagen
	Harbro byskog		Storskogshagarna
	Harbro byskog	Bråten	Bråtskogshagarna
	Harbro byskog		Nyhage
	Harbro byskog		Nyskog
			Bebyggelsenamn
			Karlstorp Soldattorpet Harbro utgård Harbroö Harbro Stenbro

Från förrättningen 1864 presenteras ett antal ägonamn på gården, ångar och hagar/skog inklusive några bebyggelsenamn i Tabell 1. Urvalet av ägonamn består främst av de ägonamn som beskriver fastigheternas olika skiften i det renoverade protokollet av ett förrättningsmöte 13 juni 1864 kompletterat med ytterligare ägonamn på gården, ångar och hagar

²⁹ Så också i konceptakten (Lantmäterikontoret i Södermanlands län LM04-04-BJA-51). 1786 används namnet »Harbro hagar« i samband med en lantmäteriförrättning (Lantmäteristyrelsen, Renovationsarkivet/Kartsamlingen F2c:6 (akt C6-19:2) och Lantmäterikontoret i Södermanlands län LM04-04-BJA-68) och 1805 namnet »Öhagen« (Lantmäteristyrelsen, Renovationsarkivet/Kartsamlingen F2c:6 (akt C6-19:5) och Lantmäterikontoret i Södermanlands län LM04-04-BJA-85).

³⁰ Se även Lantmäteristyrelsen, Renovationsarkivet/Kartsamlingen F2c:6 (akt C6-19:4) och Lantmäterikontoret i Södermanlands län LM04-04-BJA-83.

från förteckningen av ägotrakter i konceptprotokollet från samma förrättning.³¹ Protokoll från storskiftesförrättningen 1761–1765,³² den yngre geometriska jordeboken från 1688³³ och den yngre geometriska jordeboken från 1650³⁴ har därefter använts i undersökningen för att i förekommande fall identifiera motsvarande ägotrakt och det namn som då användes. Resultatet av denna identifikation presenteras även den i Tabell 1. De approximativa platserna för dessa ägotrakter 1864 presenteras på kartan i Bild 6.

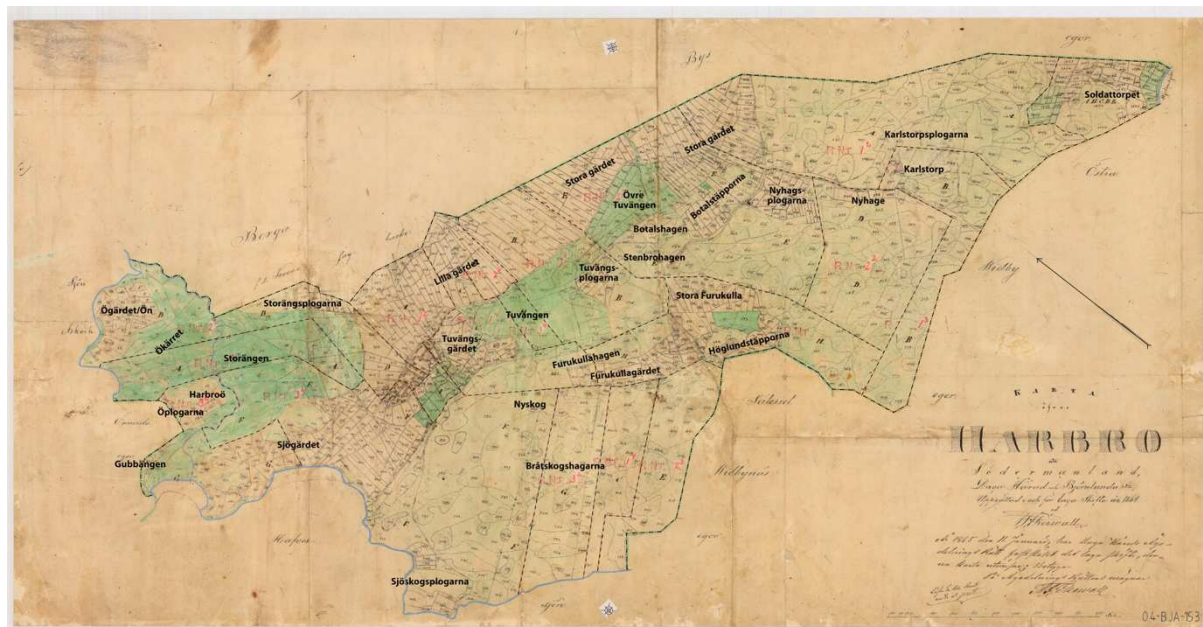

Bild 6. Viktigare ägonamn, främst på gården, ängar och hagar, i förrättningsakterna för laga skifte 1864. Byns gräns, fastighetsgränser inom byn, gränserna för sjöarna samt norrpilen markerade. Källa: Lantmäterikontoret i Södermanlands län LM04-04-BJA-153 och egen bearbetning.

När skiftet avslutades fanns åtta fastigheter i stället för tre. I lantmäteriakten från 1864 finns inga nya fastighetsbeteckningar men de finns påstämplade som (Harbro) 1:2, 1:3, 1:4, 2:2, 2:3, 3:2, 3:3 och 3:4 på kartan och i akten. Påstämplingen har förmodligen skett vid ett senare tillfälle.

Följande lista ger fördelningen av de olika ägotrakterna på de nya fastigheterna.³⁵ Bokstäverna i bokstavlistan anger det littera som används på skifteskartan (A–H). Därefter kommer de nya fastighetsbeteckningarna (exempelvis Harbro 1:2) och sedan inom parentes antalet mantal. Nummerlistorna förtecknar respektive fastighets huvudsakliga ägotrakter fördelade på antalet skiften 1–3. Person- och ägotraktsnamn kursiverade. Dessutom har angetts namnet idag.

- A. Harbro 1:2 (1/2 mantal): *Per Erik Eriksson*. Kvarbor på gamla tomten. Namn idag: Harbro uppgård.
1. Hustomten och *Lilla gårdet*.
  2. Mellersta läget i *Storängen*.
  3. Östra delen av *Stora gårdet* och storskogshagarna till *Soldattorpet*.

³¹ Lantmäteristyrelsen, Renovationsarkivet/Kartsamlingen F2c:6 (akt C6-19:6, § 13) och Lantmäterikontoret i Södermanlands län akt LM04-04-BJA-15.

³² Lantmäteristyrelsen, Renovationsarkivet/Kartsamlingen F2c:6 (akt C6-19:1).

³³ Lantmäteristyrelsen, Renovationsarkivet/Kartsamlingen F2c:6 (akt C6-19:1).

³⁴ Projekt äldre geometriska kartor. Riksarkivet, 2 Maelby (s. 14–15; RA bildid R0000978_00010).

³⁵ Lantmäteristyrelsen, Renovationsarkivet/Kartsamlingen F2c:6 (akt C6-19:6, § 13). En lite annorlunda sammanställning baserad på de olika typerna av mark finns i konceptakten (Lantmäterikontoret i Södermanlands län LM04-04-BJA-153, s. 122).

- B. Harbro 1:3 (1/3 mantal): *August Vilhelm Eriksson*. Utflyttar till *Tuvängsplogarna* (ägotrakterna 518, 547 och 548). Namn idag: Harbro utgård.
1. *Tuvängsplogarna, Lilla gårdet* väster om vägen till Berga, östra delen av nedre *Tuvängen* och *Stenbrohagen*.
  2. *Karlstorp* med vidhängande storskogshage.
- C. Harbro 1:4 (1/6 mantal): *Lars Persson*. Kvarbor på gamla tomten. Namn idag: Harbro uppgård.
1. Östra delen av hustomten *Tuvängsgärdet*, västra delen av *Tuvängen*, fylld av åker i *Lilla gårdet*, 4 tegar i *Furukullagärdet, Furukullahagen*.
  2. *Uppgårdens bråtskog*.
- D. Harbro 2:2 (1/2 mantal): *Anders Andersson*. Kvarbor på gamla tomten. Namn idag: Harbro mellangård.
1. Hustomten västra ändelaget av *Lilla gårdet*, norra sidan av *Storängen*, hela *Ön*.
  2. Del av *Lilla gårdet* gränsande till Berga, *Karlstorpsplogarna* och hagmark.
- E. Harbro 2:3 (1/2 mantal): *Carl Petter Claesson*. Utflyttar till ägotrakten 561. Namn idag: Stenbro.
1. *Botalstjäpporna*, västra ändelaget av *Stora gårdet, Nyhagstjäpporna*, övre *Tuvängen*, av *Stenbrohagen, Botalshagen* och *Nyhagen*.
  2. Södra skiftet i *Uppgårdens bråtskog*.
- F. Harbro 3:2 (1/2 mantal): *Carl Carlsson*. Kvarbor på gamla tomten. Namn idag: Harbro nergård.
1. Västra ändelaget av byggtomten, del av *Sjögärdet*, del av *Nergårds Bråtskogshage*.
- G. Harbro 3:3 (1/4 mantal): *Gustaf Olsson*. Utflyttar till ägotrakten 143. Namn idag: Fastigheten har upphört.
1. Västra ändalaget av *Sjögärdet, Öplogarna, Gubbängen* av *Storängen*.
  2. Del av *Bråtskogshagarna*.
- H. Harbro 3:4 (1/4 mantal): *Anders Gustafsson*. Utflyttar till Höglund (ägotrakten 883). Namn idag: Höglund.
1. *Höglundstjäpporna*, av *Furukulla gårde* och *Furukulla hage, Mellangårds nyhage*.
  2. Mellersta läget i nedre *Tuvängen*.

Den nya fastighetsindelningen framgår också av kartan på Bild 7 där dels varje skifte finns angett och tomter, dels bland de gamla bytomterna och dels på nya platser, finns utmärkta. I beskrivningen i listan ovan anges ofta tidigare ägare till ägotrakten. I kartan anges dock bara själva ägotraktens namn, exempelvis Nyhage i stället för Mellangårds Nyhage.

Fyra gårdar skulle flytta ut från de gamla bytomterna. För Harbro 3:4 placerades den nya tomten i anslutning till backstugan *Höglund*. I fallet Harbro 1:3 (ägotrakten 561) användes det befintliga ägotraktsnamnet *Stenbrohagen* för att skapa ett nytt bebyggelsenamn, *Harbro Stenbro*. För Harbro 1:3 (ägotrakterna 518, 547 och 548) finns inget nytt namn dokumenterat i de samtida källorna. Carlsson (1985), utan angivande källa men med tillgång till Harbros bykista, kallar platsen »Harbro utgård« vilket också verkar vara det bebyggelsenamn som används idag. Det saknas dock i ONR. Slutligen vad gäller Harbro 3:3 (ägotrakt 143) verkar den aldrig ha bebyggts i samband med skiftet utan först

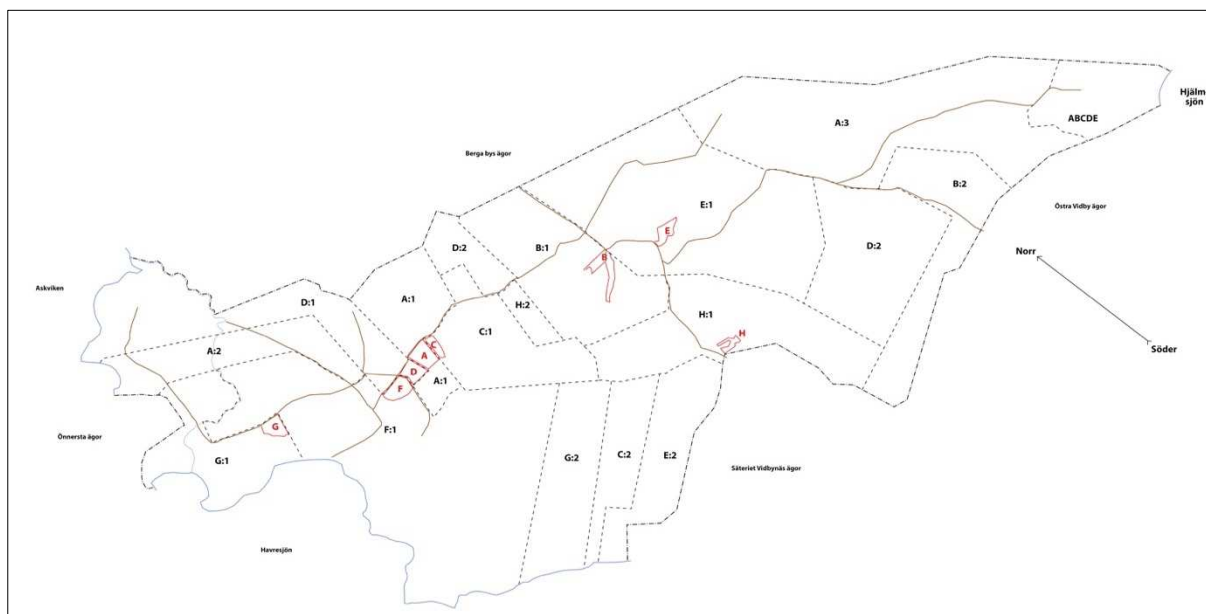

Bild 7. Fastighetsindelningen i Harbro by 1864 efter laga skifte. Omväxlande streckat och punkter i linje anger bygränsen och streckad linje anger gränsen mellan fastigheternas skiften. Fastigheterna anges med Harbro 1:2 = A, Harbro 1:3 = B, Harbro 1:4 = C, Harbro 2:2 = D, Harbro 2:3 = E, Harbro 3:2 = F, Harbro 3:3 = G och Harbro 3:4 = H. Varje skifte anges med exempelvis A:1 där siffran anger skiftesnummer inom fastigheten. Hustomter efter skiftet markerade i rött. Källa: Lantmäterikontoret i Södermanlands län LMO4-04-BJA-153 och egen bearbetning.

senare. Karlsson (1985) kallar platsen för »Harbro ö« vilket dock först förekommer i församlingsboken 1896–1900 men sammanskrivet »Harbroö«. Detta Harbroö är dock inte identiskt med ägotrakt 143.³⁶ Se vidare Harbro 3:2 i Appendix.

Alla ägotrakter skiftades inte. Det handlar framför allt om vägar och skiftesakten redovisar dessa i detalj. Andra ägotrakter skiftades bara mellan några fastigheter. Exempel på detta är soldattorpet som skiftades mellan Uppgårdens och Mellangårdens fastigheter (littera ABCDE på kartan). Orsaken till detta var att Nergården tillhörde en annan soldatrote.³⁷ Det framgår inte direkt av akten om någon formell förmedling skedde på grund av detta men härefter anges Nergårdens sammanlagda mantal till 7/8 fördelat på 7/16, 7/32 och 7/32 mantal.³⁸

Utvecklingen efter 1864

Här redogörs översiktligt för perioden efter 1864 vad avser fastighetsindelningen. Resultatet kan sammanfattas i den grafiska översikten i Bild 8. För varje enskild fastighet finns i Appendixet en mer detaljerad fastighetsgenealogi där de olika förloppen beskrivs genom att det framgår vilka ägarskiften som gjorts, om det är genom arv eller köp, hur stora andelar som skiftat samt eventuella avstyckningar. Det framgår också namn på ägare under förutsättning att personen är avliden. Appendixet utgör därför också ägargenealogier från 1864 till 2000.

I Bild 8 motsvaras varje fastighet av en rektangel. Startläget 1864 utgörs av fastigheter i vita rektanglar med svart kant (stamfastigheter). Utom i två fall (Harbro 1:4 och 2:2) har dessa fastigheter formellt upphört. Pilarna symboliserar att stamfastigheten har en del som avstyckas till eller i sin helhet sammanslås med den fastighet pilen pekar på. En del

³⁶ Enligt muntligt meddelande av Barbro Andersson i Harbro Nergård den 21 juni 2022 är lokaliseringen av Harbroö den som framgår av Bild 6 vilket ungefär motsvarar ägotrakterna 54, 60–63. Jämför med placeringen av tomten G på Bild 7.

³⁷ Lantmäteristyrelsen, Renovationsarkivet/Kartsamlingen F2c:6 (akt C6-19:6, littera B, s. 5–6).

³⁸ Se exempelvis Björnlunda kyrkoarkiv AI:16 (uppslag 54 och 55) där det totala mantalet ändrats från 4/4 till 7/8.

av fastigheterna utmärks av grå rektanglar. Det är nybildade fastigheter som funnits en period och sedan upphört. Färgade rektanglar utan ram motsvarar fastigheter som existerade vid undersökningsperiodens slut och som då innehade jord från Harbro 1–3. Fyra fastigheter har bruna rektanglar. Det är fastigheter som fanns kvar vid undersökningsperiodens slut och som enbart består av tomtmark. Två fastigheter har gröna rektanglar vilket indikerar att där också finns jordbruksmark. Två fastigheter har mörkröda rektanglar. Det är fastigheter utanför byns område 1864 som övertagit mark inom byns område.

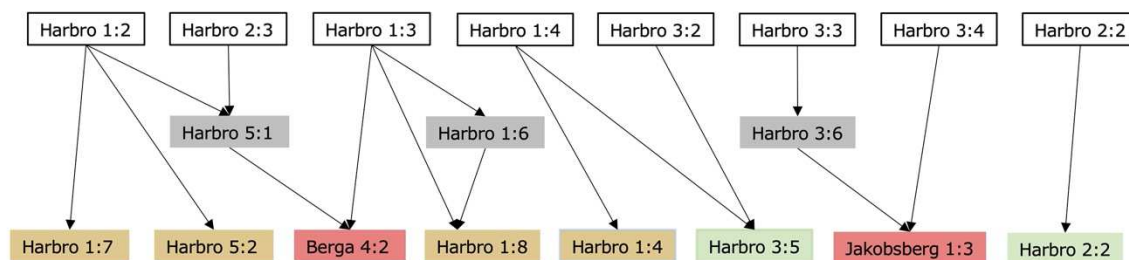

Bild 8. Sammanfattning av fastighetsgenealogin. Källor: Se Appendix.

Jordbruksmarken har helt flyttats från de två fastigheter som idag omfattar Uppgårdens bytomter (1:4 och 1:7). Jordbruksmark finns inom de fastigheter som finns kvar av Melångården (2:2, 1/2 mantal) och Nergården (3:5, 0,8875 mantal). All mark tillhörande de gårdar som flyttade ut från tomtområdet (1:3, 2:3, 3:3 och 3:4) har helt övertagits av Berga 4:2 respektive Jakobsberg 1:3, med undantag för en i två steg avstyckad fritidsfastighet (1:8).

Harbro 2:2 får sägas vara unik i byn i fler avseenden än att ha bevarad jordbruksmark och kvarstannat i byn genom att fastigheten dels inte har genomgått några ombildningar dels har den sedan 1864 till undersökningsperiodens slut varit i samma släkts ägo i fem generationer. Harbro 3:5 har till och med utökat jordbruksarealen samt har tomten kvar i byn. Visserligen har fastighetsbeteckningen ändrats till 3:5 men det skedde redan på 1870-talet av oklara skäl och den har i sen tid fått ett tillskott av jordbruksmark från en del av Uppgårdens (1:4). Men det är också en släktgård med bara två släkter som innehavare. Den andra slakten har sedan 1900-talets inledning varit fem generationer på gården.

Avslutning

Det faktum att jordbruksmarken koncentrerats på färre fastigheter får nog antas bero på att stordrift varit den allmänna trenden inom jordbruket, i synnerhet under efterkrigstiden. Det uppstår dock intressanta frågor om varför det blev just Harbro 2:2 och 3:5 där jordbruket blev kvar om än i liten skala. Två egenskaper delar de nämligen: dels karaktären av släktgård, dels att de blev kvar i det gamla tomtområdet med sina bostadshus. Här kan man bara gissa och eftersom slakten i Harbro 3:5 kom till gården nästan 50 år efter laga skifte har troligen karaktären av släktgård varit mest betydelsefull. Det råkar ha funnits nya generationer som varit villiga att fortsätta med jordbruket eller bara bo kvar i bostadshuset med jorden utarrenderad. Man kan jämföra med Harbro 1:2 och 2:3 som hade samma ägare vid skiftet. Det ursprungliga ägarparet efterträddes under mellankrigstiden av sina fyra barnbarn som alla dog ogifta utan barn på 1960- och 1970-talen.

Skiljer sig den här utvecklingen från tidigare forskning? Först måste man ha klart för sig att med bara en by i urvalet så går det knappast att dra några statistiskt säkra slutsatser men givet den reservationen kan det ändå vara intressant att göra en jämförelse. Dackling undersökte förekomsten av släktgårdar i tre socknar i Västergötland 1845–1945.³⁹ Han

³⁹ Dackling (2013, s. 112 och 120).

fann att antalet ägareheter ökade med ungefär hälften jämfört med den marginella minskning som observerats här. Utöver hemmansklyvning var skatteköp ett skäl, alltså att kronojord omvandlades till skattejord. Skatteköpen oräknade ökade dock antalet ägareheter. Något resultat om andelen jordbrukande fastigheter redovisas inte men det hänvisas till andra studier där andelen både ökar och minskar. Vad gäller släktägandet rapporteras att ungefär en tredjedel av gårdarna innehades av samma släkt i slutet av perioden som i början. Alltså mer släktägande än i Harbro.

Om man studerar dagens fastighetskarta och märker ut de fastigheter som fortfarande heter Harbro blir det tydligt hur dramatiska förändringarna varit (se Bild 9, till vänster). När man däremot studerar aktuella flygbilder över det gamla tomtområdet, exempelvis Google Earth som avbildas till höger i Bild 9, får man svårt att tro att något dramatiskt har hänt eftersom det fortfarande finns fyra distinkta tomter och kringliggande gården, ängar och hagar verkar vara mer eller mindre oförändrade jämfört med exempelvis vid storskiftet (se Bild 1).

Bild 9. Till vänster: Läget 2022. Den gamla byns gräns anges med omväxlande streck och prickar medan kvarvarande fastigheter som härstammar från Harbro by anges streckat. De fastigheter som fortfarande har del av de gamla bytomterna har markerats med olika färger. Av de fastigheter som uppkom i samband med laga skifte 1864 återstår idag fyra fastigheter bestående av uteslutande tomtmark (Harbro 1:4, 1:7, 1:8 (Åkerslund) och 5:2 (Petterslund)), tre fastigheter med jordbruksmark (Harbro 2:2 och 3:5) samt det utskiftade soldattorpet Karlberg 1:1. Fastigheten Harbro 3:7 har tillkommit efter 2000 genom att en släkting till ägaren av Harbro 3:5 köpt fastigheten från Jakobsberg (muntligt meddelande av Barbro Andersson i Harbro Nergård 21 juni 2022). Övriga delar av Harbro by ingår idag i Jakobsberg 1:3 samt Berga 4:7, 4:8, 4:14 och 4:15. Vattenlinjerna enligt 1864 års karta. Källa: Min karta (se <https://minkarta.lantmateriet.se>, besökt 29 maj 2022) och egen bearbetning. Till höger: Utsnitt från Google Earth 1 juni 2018 över Harbro bys gamla tomtområde. Observera att Google Earth/Maps har bytt namn på Harbro och Berga. Källa: Google Earth (se <https://earth.google.com/web/@59.0482225,17.18216055,16.01977599a,1004.76395133d,35y,oh,2.64409761t,-or>, besökt 29 maj 2022).

Bilaga

Kartmaterialet från lantmäteriet, Bild 1–6 och 8, finns som PDF-filer i en bilaga.

Käll- och litteraturförteckning

Otryckta källor

[HLA =] Landsarkivet i Härnösand

Inskrivningsdomarens i Nyköpings domsaga arkiv (SE/HLA/1340070)

CI:17 Lagfartsbok Daga härad, band I, blad 1-150

CI:19 Lagfartsbok Daga härad, band II

CI:20 Lagfartsbok Daga härad, band III

Inskrivningsmyndighetens i Nyköpings domsagas arkiv (SE/HLA/1340071)

DIa:20 Fastighetsbok, avställda blad 5553–5857

DIa:38 Fastighetsbok, avställda blad 0710–11045

DIb:96 Fastighetsbok, aktuella blad, Adolfsdal 1:1 – Kleva 1:9

[ULA =] Landsarkivet i Uppsala

Björnlunda kyrkoarkiv (SE/ULA/10120)

AI:16 Husförhörslängd 1861–1865

AI:17 Husförhörslängd 1866–1870

AI:18 Husförhörslängd 1871–1875

AI:19 Husförhörslängd 1876–1880

AI:20 Husförhörslängd 1881–1885

AI:21 Husförhörslängd 1886–1890

AI:22 Husförhörslängd 1891–1895

AI:23 Husförhörslängd 1896–1900

AII:1 Församlingsbok 1900–1904

AII:2 Församlingsbok 1905–1909

AII:3 Församlingsbok 1910–1917

AII:4 Församlingsbok 1918–1929

AII:6 Församlingsbok 1933–1944

Daga häradsrätt (SE/ULA/10168)

FII:23 Bouppteckningar och arvskiften 1850–1852

FII:28 Bouppteckningar och arvskiften 1866–1869

FII:30 Bouppteckningar och arvskiften 1876–1879

FII:32 Bouppteckningar och arvskiften 1880–1882

FII:37 Bouppteckningar och arvskiften 1896–1897

FII:55 Bouppteckningar och arvskiften 1931–1932

Lantmäterikontoret i Södermanlands län

LM04-04-BJA-15

LM04-04-BJA-38

LM04-04-BJA-51

LM04-04-BJA-68

LM04-04-BJA-83

LM04-04-BJA-85

LM04-04-BJA-109

LM04-04-BJA-149

LM04-04-BJA-153

LM04-04-BJA-170

[RA =] Riksarkivet

Lantmäteristyrelsen, Renovationsarkivet/Kartsamlingen (SE/RA/420571/01)

F2c:6 Renovationer av förrättningsakter, Södermanlands län (5 Björkviks 170–198, 6

Björnlunda 1–26)

Jordeböcker (SE/RA/55201)

Hedvig Eleonoras livgeding 15–21 (1670–1676)

Kammarkollegiet. Första provinskontoret 1638–1919 (SE/RA/521)

V Handlingar. 1 Huvudserien. Remisser/1723

Projekt äldre geometriska kartor (SE/RA/81003)

2 Riksarkivet Maelby

Tryckta källor och litteratur

Almquist, J. A., (1931–1976), *Frälsegodsen i Sverige under storhetstiden med särskild hänsyn till proveniens och säteribildning*, Skrifter utgivna av svenska riksarkivet 1, Norstedts. LIBRIS-ID: 8200493.

Andersson, B., (1988) »Henny minns«, *Björnlunda krönika 1988*, s. 42–43, utgiven av Björnlunda hembygdsförening. LIBRIS-ID: 642927. ISSN: 0284-2513.

Ekstrand, V., (1896–1903), *Svenska landtmätare. Biografisk förteckning 1628–1900*, Sveriges lantmätarförening. LIBRIS-ID: 1730089.

Dackling, M., (2013), *Släktgårdens uppkomst. Jord och marknad i Skaraborg 1845–1945*, avhandling från institutionen för historiska studier, Göteborgs universitet. LIBRIS-ID: 14793873. ISBN: 9789162888169.

[DMS =], *Det medeltida Sverige*, (1972-), Kommittén för det medeltida Sverige. LIBRIS-ID: 8200809.

Hellquist, E., (1903–1906), *Studier öfver de svenska sjönamnen*, Nyare bidrag till kännedom om de svenska landsmålen och svenskt folkliv, P. A. Norstedts & Söner. LIBRIS-ID: 470456.

Jansson, S. O., (1995), *Måttordboken. Andra, reviderade och utökade upplagan. Utarbetad av Dan Walde-toft*, Nordiska museets förlag. LIBRIS-ID: 7603784. ISBN: 9171083847.

Karlsson, G., (1985), »Hembygdsforskning vid Harbro«, *Björnlunda krönika 1*, s. 29. LIBRIS-ID: 642927. ISSN: 0284-2513.

[KH =], (1956–1978), *Kulturhistoriskt lexikon för nordisk medeltid från vikingatid till reformationstid*, Allhem. LIBRIS-ID: 153154.

Lantmäteriet i Södermanlands län, (1991a), *Ekonomiska kartan, Södermanlands län. 09795. 9H 9f Jakobsberg*. LIBRIS-ID:806421.

Lantmäteriet i Södermanlands län, (1991b), *Ekonomiska kartan, Södermanlands län. 09795. 9H 9g Hallebro*. LIBRIS-ID:806422.

Lindberg, C., (1950), »Havsto«, *Namn och bygd. Tidskrift för nordisk ortnamnsforskning* 30, s. 58–66. LIBRIS-ID: 8259020. ISSN: 0077-2704.

Lundholm, M., (2011), »Bonden Anders Larsson i Harbro, Björnlunda«, *Släktforskarnas årsbok '11*, s. 191–218. LIBRIS-ID: 12273980. ISBN: 9187676613.

Lundholm, M., (2012), »Kring prästsläkten Bjurling från Harbro i Björnlunda«, *Släkt och Hävd 2012:1*, s. 6–17. LIBRIS-ID: 8262719. ISSN: 0489-1090.

Lundholm, M., (2016), »... sådana möbler och persedlar ... som i synnerhet höra till kyrkans prydnad och skrud”. Om Harbro donation till Björnlunda kyrka«, *Svensk Genealogisk Tidskrift 2016:1*, s. 21–32. LIBRIS-ID: 10349591. ISSN: 1654-1731.

Lundholm, M., (2022a), »Bonden Anders Larsson i Harbro, Björnlunda. Komplettering av artikel i Släktforskarnas årsbok 2011«, *Släktforskarnas årsbok 2022*, s. 322–325. LIBRIS-ID: m27fpf3fk9mbrw3x. ISBN: 9789189310100.

Lundholm, M., (2022b), »... protesterandes emot all lagfart ... emedan han skal wara närmast den samma att börda” – en bördsrättstvist 1695–1722 om Harbro Nedergård i Björnlunda socken, Daga härad«, *Släkt och Hävd 2022:2*, s. 34–47. LIBRIS-ID: 8262719. ISSN: 0489-1090.

[NE =], (1989–1996), *Nationalencyklopedin : ett uppslagsverk på vetenskaplig grund utarbetat på initiativ av Statens kulturråd*, Bra böcker. LIBRIS-ID: 8211184.

[ONR =], *Ortnamnsregistret beta*, Institutet för språk och folkminnen. <https://placename.isof.se/PlaceNamePublic/place-names>. Besökt under maj månad 2022.

Nyström, S., (1988), *Ord för höjder och sluttningar i Daga härad. En studie över betydelsen av två grupper terrängbetecknande appellativ och ortnamnselement*, Skrifter utgivna genom Ortnamnsarkivet i Uppsala, Serie B, Meddelanden 7. LIBRIS-ID: 7749207. ISBN: 9185452114.

[SAOB =] Svenska akademien, (1893–), *Ordbok över svenska språket*, Gleerupska universitetsbokhandeln. LIBRIS-ID: 8201689.

[SBF2000 =], (utan år), *Sveriges befolkning 2000*, version 1.03, Sveriges släktforskarförbund.

[SDB8 =], (2021), *Sveriges dödbok 1830–2020*, version 8.01, Sveriges släktforskarförbund. LIBRIS-ID: 3jdn48hb1b640cpv.

Wirsell, G., (1968), *Om kronans jordeböcker 1541–1936*, Norstedts. LIBRIS-ID: 450570.

Appendix: Tavlor till ägargenealogier

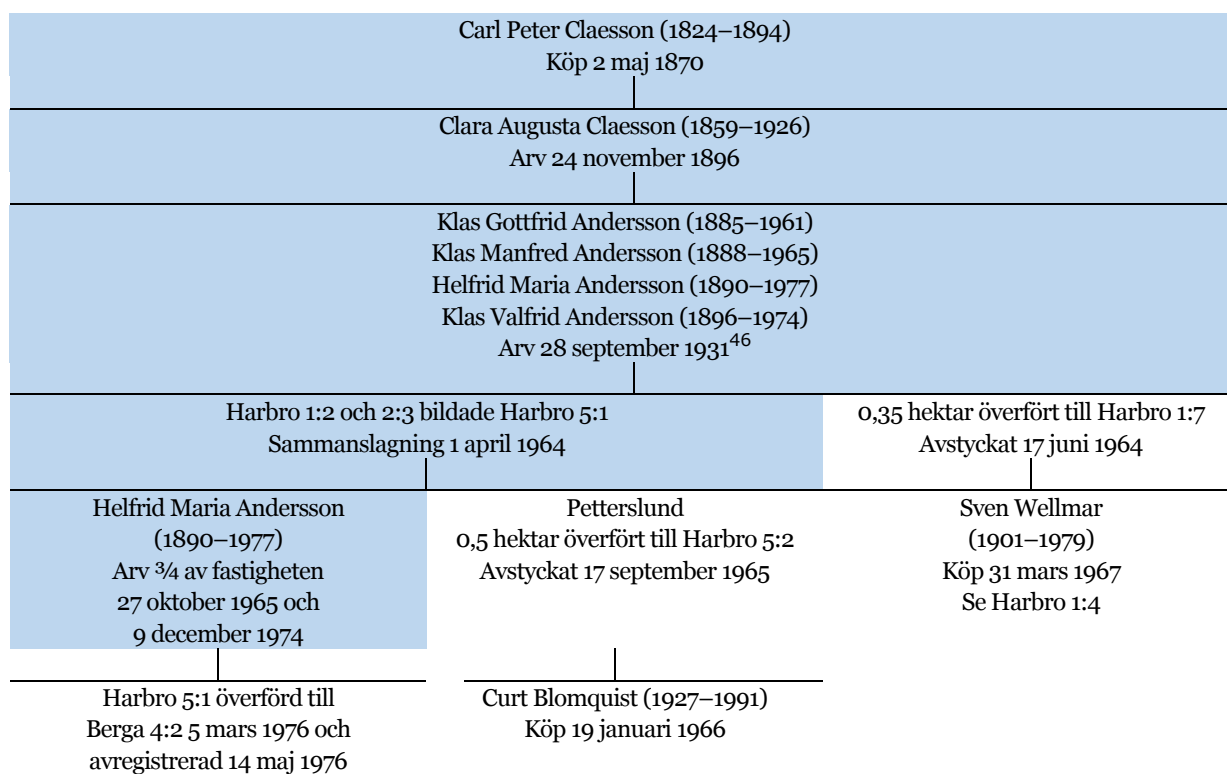
Uppgifterna om de olika fastigheterna baserar sig främst på Inskrivningsdomarens i Nyköpings domsaga 1876–1971 och Inskrivningsmyndighetens i Nyköpings domsagas arkiv 1940–2001, där 2001 är avslutningsår för undersökningen. Personuppgifter meddelas i begränsad omfattning och endast om avlidna personer. Uppgifterna baserar sig främst på husförhörslängder och församlingsböcker 1866–1944 samt SDB8 utan särskilt angivande av källan. I vissa fall har bouppteckningar och andra källor kommit till användning och då anges dessa källor specifikt. Släkter som ägt fastigheten i minst två generationer markeras med färgblock. De datum som anges för fång avser den dag lagfart utfärdats. Fastigheter som avregistrerats och vars innehåll överförts till annan fastighet utanför Harbro har inte följts upp. De underlydande lägenheter (adpentinenser) som vid en genomgång av husförhörslängder och församlingsböcker 1866–1944 hittats tas upp under respektive fastighet.

Tavla 1: Harbro 1:2 → Harbro 1:7, 5:1 & 5:2 → Avregistrerad⁴⁰

Fastigheten har gemensam historia med Harbro 2:3 på grund av samma ägare. Ej utflyttad del av Uppgården där endast tomtmarken återstår idag. Fastigheten är avregistrerad.

I den sista lantmäteriakten anges Per Erik Eriksson som ägare. Uppgiften förekommer också i husförhörslängderna 1861–1865. I nästa volym 1866–1870 uppges dock att Carl Peter Claesson i Harbro 2 var ägare samt att Per Erik Eriksson från 1870 var mantalsskriven i Hyltinge.⁴¹ Carl Peter Claesson fick också fastebrev 2 maj 1870. Några backstugor och torp har förekommit på Harbro 1:2 som i alla fall utom ett inte bildat egna fastigheter:

- Petterslund var ursprungligen en backstuga under Harbro 1:2 och blev senare avstyckad som Harbro 5:2.⁴²
- Karlstorp, torp under Harbro 1. Etablerat före 1866, avfolkat 1905. Beläget i de södra delarna av byns ägor norr om soldattorpet (se Bild 6).⁴³
- Marieberg, lägenhet Harbro 1, bebott 1884–1944.⁴⁴
- Stensta, lägenhet under Harbro 1. Enligt den ekonomiska kartan nordväst Nyhage intill Karlstorp (se Bild 6).⁴⁵

⁴⁰ Sammanställningen baserad på Inskrivningsdomarens i Nyköpings domsaga arkiv CI:17 (blad 12–13, rum 4, 15–16) och Inskrivningsmyndighetens i Nyköpings domsagas arkiv DIa:38, avställda blad (arkivblad 10964–10965).

⁴¹ Björnlunda kyrkoarkiv AI:17 (uppslag 57).

⁴² ONR (2158117).

⁴³ Ej återfunnet enligt ONR (2157151).

⁴⁴ ONR (2157783). Jag har inte lyckats lokalisera platsen.

⁴⁵ Lantmäteriet i Södermanlands län (1991b). Se också ONR (2158690).

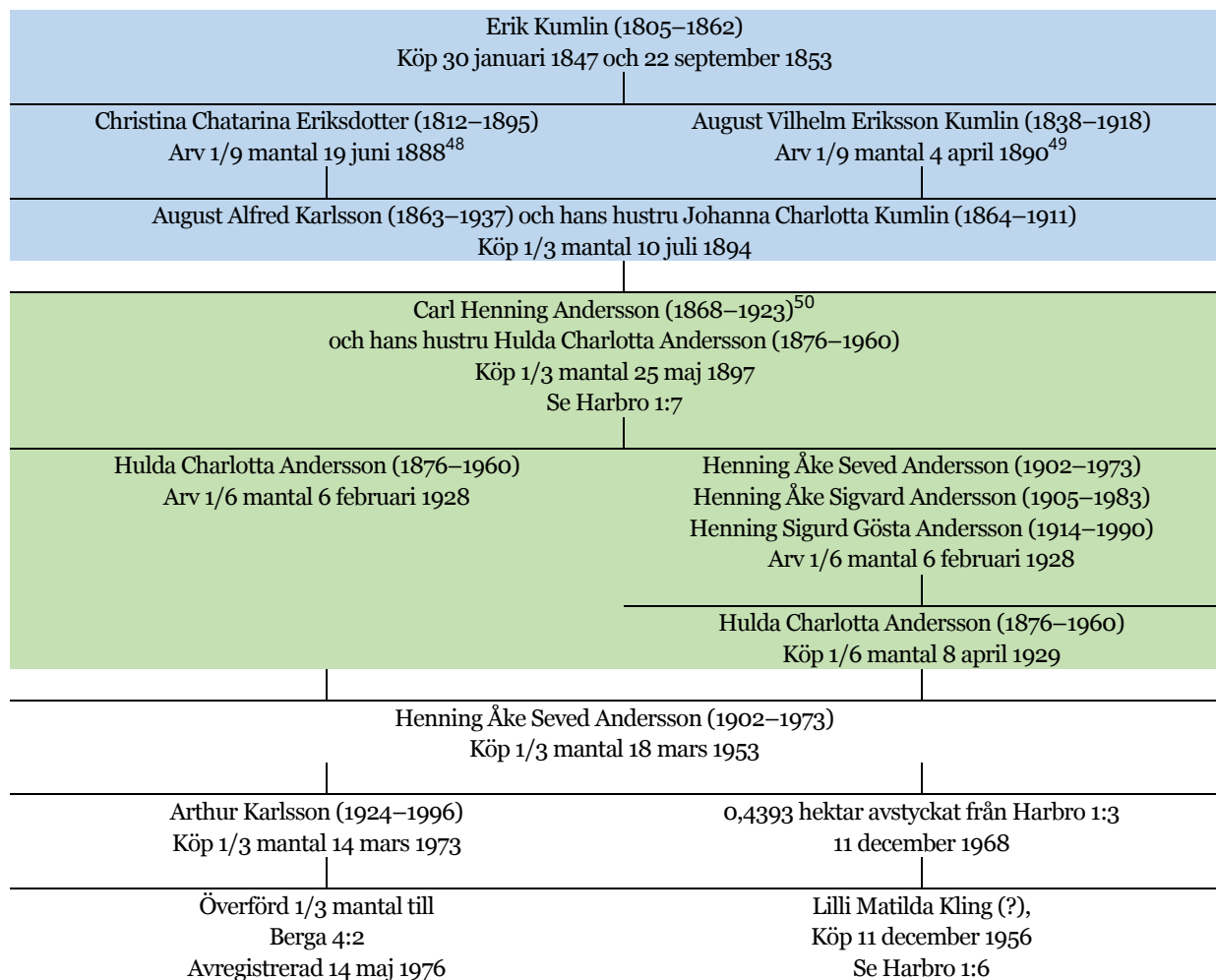
⁴⁶ Clara Augusta Claesson avled 1926 utan bouppteckning. Hennes make Carl Henning Andersson (1858–1930) avled utan fast egendom i boet (Daga häradsrätt FII:55 #14). Deras son Klas Enfrid Andersson (1894–1931) ägde 1/5 av Harbro 1–2 samt lägenheten Petterslund och ärvdes av sin fyra syskon (Daga häradsrätt FII:55 #15).

Tavla 2: Harbro 1:3 → Avregistrerad⁴⁷

Utflyttad del av Uppgården. Fastigheten är avregistrerad. Bostadshuset går under namnet »Harbro utgård«. I den sista lantmäteriakten anges August Vilhelm Eriksson som ägare. Det visar sig dock att han uppträdde som företrädare för sin far Erik Kumlin.

Bild 10. Harbro utgård 2022 norrifrån. Foto: Michael Lundholm 22 juni 2022.

⁴⁷ Sammanställningen baserad på Inskrivningsdomarens i Nyköpings domsaga arkiv CI:17 (blad 12–13, rum 3, 5, 13, 14) och Inskrivningsmyndighetens i Nyköpings domsagas arkiv DIa:38, avställda blad (arkivblad 10964–10965).

⁴⁸ Arvsskifte skedde 12 mars 1869 (Inskrivningsdomarens i Nyköpings domsaga arkiv, CI:17 (blad 12, rum 4)).

⁴⁹ Arvsskifte skedde 12 mars 1869 (Inskrivningsdomarens i Nyköpings domsaga arkiv, CI:17 (blad 12, rum 4)).

⁵⁰ Andersson (1988) återger barndomskildringar från Henny Bergkvist (1900–1990), dotter till Carl Henning och Hulda Charlotta och uppvuxen på Harbro utgård. Hon saknas dock i de här redovisade fastighetstransaktionerna.

Tavla 3: Harbro 1:4⁵¹

Ej utflyttad del av Uppgården. Endast tomtmarken återstår. Bostadshuset går under namnet »Harbro uppgård«. I sista lantmäteriakten anges Lars Persson som ägare. Han var också förste ägare enligt fastighetsboken.

Bild 11. Harbro uppgård österifrån. Foto: Michael Lundholm 22 juni 2022.

Lars Persson (1816–1874) Arv 28 september 1842 och köp 2 februari 1848	
Margareta Gustavsdotter (1821–1902) Arv ½ 2 juni 1904 ⁵²	Anders Gustav Larsson (1848–1938) Anna Maria Henriksson (1853–1927) Arv ½ 2 juni 1904 ⁵³
Anders Gustav Larsson (1848–1938) Anna Maria Henriksson (1853–1927) Arv 2 juni 1904	
Johan Ludvig Larsson (1863–1933) och hans hustru Albertina Larsson (1870–1957) Köp 2 juni 1904	
Tor Edvard Malmqvist (1875–1952) Köp 6 april 1920	
Sven Wellmar (1901–1979) Köp 7 april 1943 Se Harbro 1:2 (1:7)	
Dödsboet efter Sven Wellmar Arv 11 november 1981	
Tom Wellmar (1937–1982) Arv ½ 2 juni 1982	Utan namn Arv ½ 2 juni 1982
Marken, förutom 0,4288 hektar, överförd till Harbro 3:5 5 januari 1984	
Tom Wellmars dödsbo Arv 23 maj 1984	
Utan namn Köp 27 juni 1984	

⁵¹ Sammanställningen baserad på Inskrivningsdomarens i Nyköpings domsaga arkiv CI:17 (blad 12–13, rum 6–8, 12) och Inskrivningsmyndighetens i Nyköpings domsagas arkiv DIb:96, aktuella blad (arkivblad 313–316).

⁵² Bouppteckningen skedde 9 oktober 1874.

⁵³ Bouppteckningen skedde 9 oktober 1874.

Tavla 4: Harbro 1:6 → Harbro 1:8 (Åkerslund)⁵⁴

Går under namnet »Harbro Åkerslund«. En genomgång av husförhörlängder och församlingsböcker 1866–1944 ger vid handen att *Åkerslund* kom till redan ungefär 1885 med Karl Åkerholm (1833–1897) från Åker som uppgiven ägare. Av bouppteckningen framgår dock att Åkerholm innehade Åkerslund genom arrende från 1 januari 1884 så ägandet avsåg huset snarare än en fastighet.⁵⁵ Efter en kontant summa till en hushållerska testamenterades huset till Björnlunda fattigvård.

Bild 12. Harbro Åkerslund. Foto: Michael Lundholm 22 juni 2022.

Församlingsböckerna uppger

först efter 1905 att Åkerslund ägdes av Björnlunda församling.⁵⁶ Från 1910 står ägaren på Harbro 1:3 Carl Henning Carlsson som ägare till Åkerslund i församlingsboken vilket betyder att utarrenderingen upphört men att huset är uthyrt.⁵⁷

0,2689 hektar avstyckat från Harbro 1:3 för att bilda Harbro 1:6 19 juni 1948	0,4393 hektar avstyckat från Harbro 1:3 11 december 1968
Mary Elisabet Hjort (1889–1974) köp 7 juli 1949	
Lilli Matilda Kling (?), köp 20 juni 1956	Lilli Matilda Kling (?), köp 11 december 1956
Sammanlagt till Harbro 1:8 11 december 1956	

⁵⁴ Sammanställningen baserad på Inskrivningsdomarens i Nyköpings domsaga arkiv CI:17 (blad 12–13 rum 9–11, 17–19; blad 14 rum 5–7), CI:20 (blad 285 rum 15–19) och Inskrivningsmyndighetens i Nyköpings domsagas arkiv DIb:96, aktuella blad (arkivblad 356–358). Se också ONR (2159321).

⁵⁵ Daga häradsrätt FII:37 (fol. 125r).

⁵⁶ Björnlunda kyrkoarkiv AII:2 (uppslag 96).

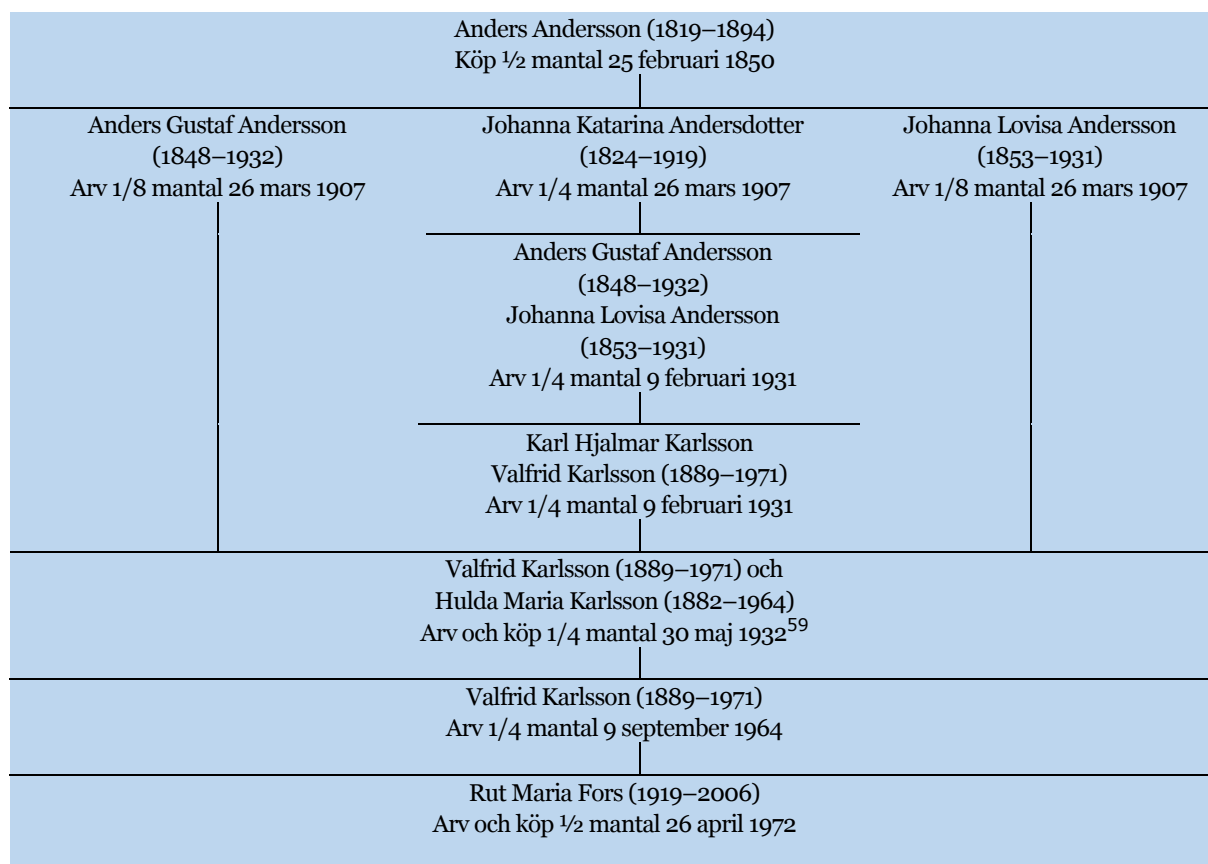
⁵⁷ Björnlunda kyrkoarkiv AII:2 (uppslag 89 och 95).

Tavla 5: Harbro 2:2⁵⁸

Del av den ursprungliga Mellangården som går under namnet »Harbro mellangård«. Enligt lantmäteriakten var Anders Andersson ägare till fastigheten.

Bild 13. Vy mot nordväst på Harbro mellangårds ägor från bygatan. Foto: Michael Lundholm 22 juni 2022.

⁵⁸ Sammanställningen baserad på Inskrivningsdomarens i Nyköpings domsaga arkiv CI:17 (blad 14 rum 2–4, 8–9), CI:20 (blad 285 rum 12–14) och Inskrivningsmyndighetens i Nyköpings domsagas arkiv DIb:96, aktuella blad (arkivblad 322–323).

⁵⁹ Den exakta ordningen hur egendomen skiftats framgår inte klart av inteckningsböckerna. Det sannolika är att Hulda Maria haft giftorätt i Valfrids köp- och arvegods, han har ärvt henne 1964 varefter en dotter genom arv och köp övertagit egendomen 1872.

Tavla 6: Harbro 2:3 → Harbro 5:1 → Avregistrerad⁶⁰

Fastigheten har delvis gemensam historia med Harbro 1:2. Utflyttad del av Mellangården. Bostadshuset går under namnet »Harbro Stenbro«.

Carl Peter Claesson uppgavs som ägare vid förrättningen 1864. Han fick fastebrev 24 januari 1864. På fastigheten fanns *Janslund*, en backstuga eller ett torp som revs före 1936. Enligt den ekonomiska kartan låg det vid Botalstjäpporna (se Bild 6).⁶¹

Bild 14. Till vänster: Harbro Stenbro norrifrån. Till höger: Stenbroladan på Harbro mellangårds gamla tomtmark. Namnet, om än inte ladan, används än idag eftersom samägandet mellan denna del av Mellangården och Harbro Stenbro fortfarande finns i levande mans minne. Foton: Michael Lundholm 22 juni 2022.

Carl Peter Claesson (1824–1894) Köp ½ mantal 25 januari 1864
Clara Augusta Claesson (1859–1926) Arv ½ mantal 24 november 1896
Klas Gottfrid Andersson (1885–1961) Klas Manfred Andersson (1888–1965) Helfrid Maria Andersson (1890–1977) Klas Valfrid Andersson (1896–1974) Arv ½ mantal 28 september 1931 ⁶²
Harbro 1:2 och 2:3 bildade Harbro 5:1 Sammanslagning 1 mantal 1 april 1964
Helfrid Maria Andersson (1890–1977) Arv ¾ av fastigheten 27 oktober 1965 och 9 december 1974
Harbro 5:1 1 mantal överförd till Berga 4:2 5 mars 1976 och avregistrerad 14 maj 1976

⁶⁰ Sammanställningen baserad på Inskrivningsdomarens i Nyköpings domsaga arkiv CI:17 (blad 14, rum 1 och 10), CI:20 (blad 285, rum 1 och 11) och Inskrivningsmyndighetens i Nyköpings domsagas arkiv DIa:20, avställda blad (arkivblad 5830–5832). Se också ONR (2157076).

⁶¹ Lantmäteriet i Södermanlands län (1991b).

⁶² Se fotnot 46.

Tavla 7: Harbro 3:2 & 3:3 → Harbro 3:5 & 3:6⁶³

Del av den ursprungliga Nergården som går under namnet Harbro nergård.

Fastighetsböckerna ger inte tillräckliga upplysningar här. Om man kompletterar med husförhörlängderna och bouppteckningar får man dock klart för sig det huvudsakliga skeendet. Ägaren till Harbro 3:2 nämndemannen Carl Carlsson avled 1866 och fastigheten togs över av hans dödsbo.

Omkring 1872–1873 uppges att dödsboet också blivit ägare till Harbro 3:3 och ägaren enligt lantmäteriakten 1864 Gustaf Olsson kallas från 1873 »arbetskarl« och från 1876 »fördelstagare« och bor då på lägenheten Nyskog på »Harbro 3«. ⁶⁴ Med fördelstagare ska rimligen förstås någon som har ett undantag. ⁶⁵ Dödsboet har alltså köpt Gustaf Olssons del och som delbetalning har han fått ett undantag. Från 1870 saknas uppgifter om kyrkoförhör och kommunion för Gustafs del men i längden för 1876–1880 finns notisen »sinnesrubbad insatt Nyk. hospital«. ⁶⁶

Fastigheterna betraktades dock inte som två, beteckningarna till trots, utan en formell hemmansklyvning skedde 5 december 1878. ⁶⁷ Ägora kallas då »11/16 mtl i hemmanet nr 3 Harbro«. Ett åttondels mantal eller 4/32 mantal hade försvunnit genom att Harbro 3 inte deltog i utskiftandet av soldathemmanet varefter 28/32 mantal kvarstod. Av dessa låg 7/16 på Harbro 3:2 och 7/32 på Harbro 3:3. Återstoden 7/32 på Harbro 3:4. De 11/16 mantalen, som man kan tycka egentligen borde varit 21/32, blir då lite drygt 2/3 av hela Harbro 3 och är det mått som genomgående anges för de två fastigheternas sammanlagda storlek. Hemmansklyvningen 1878 följde i princip 1864 års akt och karta, med undantag för uträtningar av fastighetsgränsen längs Harbroån (se Bild 16). Här får också fastigheterna nya beteckningar så Harbro 3:3 kallas

Bild 15. Vy österut från Harbro nergård längs bygatan med Stenbroladan längst bort till höger. Foto: Michael Lundholm 22 juni 2022.

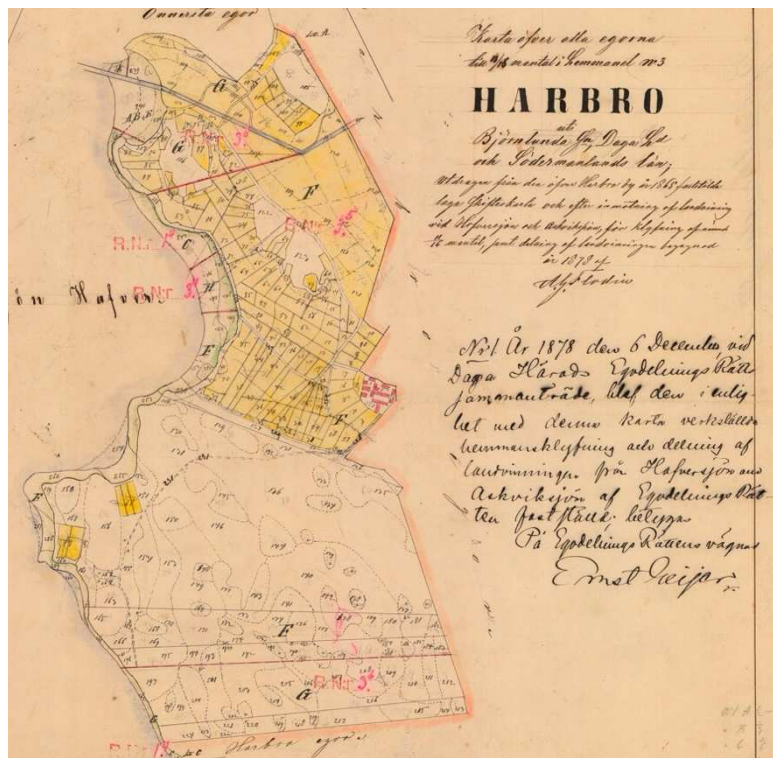

Bild 16. Hemmansklyvning i Nergården 1878. Källa: Lantmäterikontoret i Södermanlands län akt LM04-04-BJA-170.

⁶³ Sammanställningen baserad på Inskrivningsdomarens i Nyköpings domsaga arkiv CI:17 (blad 15, rum 3–6 och 8–9), CI:19 (blad 139, rum 11–12 och 15–18) och Inskrivningsmyndighetens i Nyköpings domsagas arkiv DIa:38 avställda blad (arkivblad 10962–10963) och DIb:96, aktuella blad (arkivblad 334–338).

⁶⁴ Björnlanda kyrkoarkiv AI:17 (uppslag 62), AI:18 (uppslag 87, 88 och 90) och AI:19 (uppslag 107 och 109) samt ONR (2157972).

⁶⁵ SAOB (1892–, band 9, spalt F 2468).

⁶⁶ Björnlanda kyrkoarkiv AI:19 (uppslag 107).

⁶⁷ Lantmäterikontoret i Södermanlands län akt LM04-04-BJA-170.

framöver Harbro 3:5 och Harbro 3:4 kallas Harbro 3:6. I det följande behandlas fastigheterna alltså som om de vore en omfattande 11/16 mantal.

Fyra syskon och en änka ärvde Carl Carlsson 1866. Inbördes arv och försäljningar mellan syskon och mor samt att en syster gifte om sig med sin systers änking tillsammans med att ägarandelar ibland approximerats gör det inte lätt att följa ägandet. Följande tabell är en sammanfattande hypotes baserat på fastighetsböckerna och bouppteckningarna. Till slut stod systemen Christina Charlotta (97/576 mantal) och hennes systerdotter Hulda Elisabeth (299/576 mantal) för ägandet. Övriga differenser ligger på 2 promille (1/576 mantal) och 3 procent (20/576 mantal) och beror på approximationer i de använda uppgifterna.

1/576 mantal (totalt 11/16 = 396/576 mantal)	Änkan	Carl Johan	Christina Charlotta	Anders Gustaf	Johanna Matilda	Anders Jansson	Hulda Elisabeth	Summa
Arv 3:5 7/16 = 252/576 mantal efter Carl Carlsson ⁶⁸	84	42	42	42	42			252
Arv efter Carl Johan ⁶⁹		-42	14	14	14			0
Köp av 3:6 7/32 = 126/576 mantal			42	42	42			126
Köp från Anders Gustaf				-97	97			0
Köp från änkan	-84				84			0
Arv efter Johanna Matilda ⁷⁰					-212	212		0
Arv efter Johanna Matilda					-87		87	0
Arv efter Anders Jansson ⁷¹						-212	212	0
Beräknat ägande	0	0	98	1	-20	0	299	378
Verkligt ägande	0	0	97	0	0	0	299	396

Harbroö var en lägenhet under Harbro 3:6 med hyresgäster 1896–1898, 1901–1903, 1905, 1908–1909, 1911–1932. Karlsson (1985) angav detta namn för den nya hustomten för Harbro 3:4 (ägotrakt 143) men den synes alltså aldrig kommit till användning förrän senare (se Bild 6).⁷² Nyström skriver att den tidigare ön i Askviken (se Bild 3) hade vid laga skifte gett upphov till ägotraktsnamnen Ön/Ögårdet och Öplogarna (se listan i texten ovan samt Bild 6).⁷³ Nyström menar vidare att dessa gården utvecklats till en sammanhängande åker som sedan getts namnet *Harbroö*, ett namn som därefter även övergått till den idag rivna bebyggelsen i anslutning till ägotrakterna 54, 60–63.

⁶⁸ Daga häradsrätt FII:28 (#191).

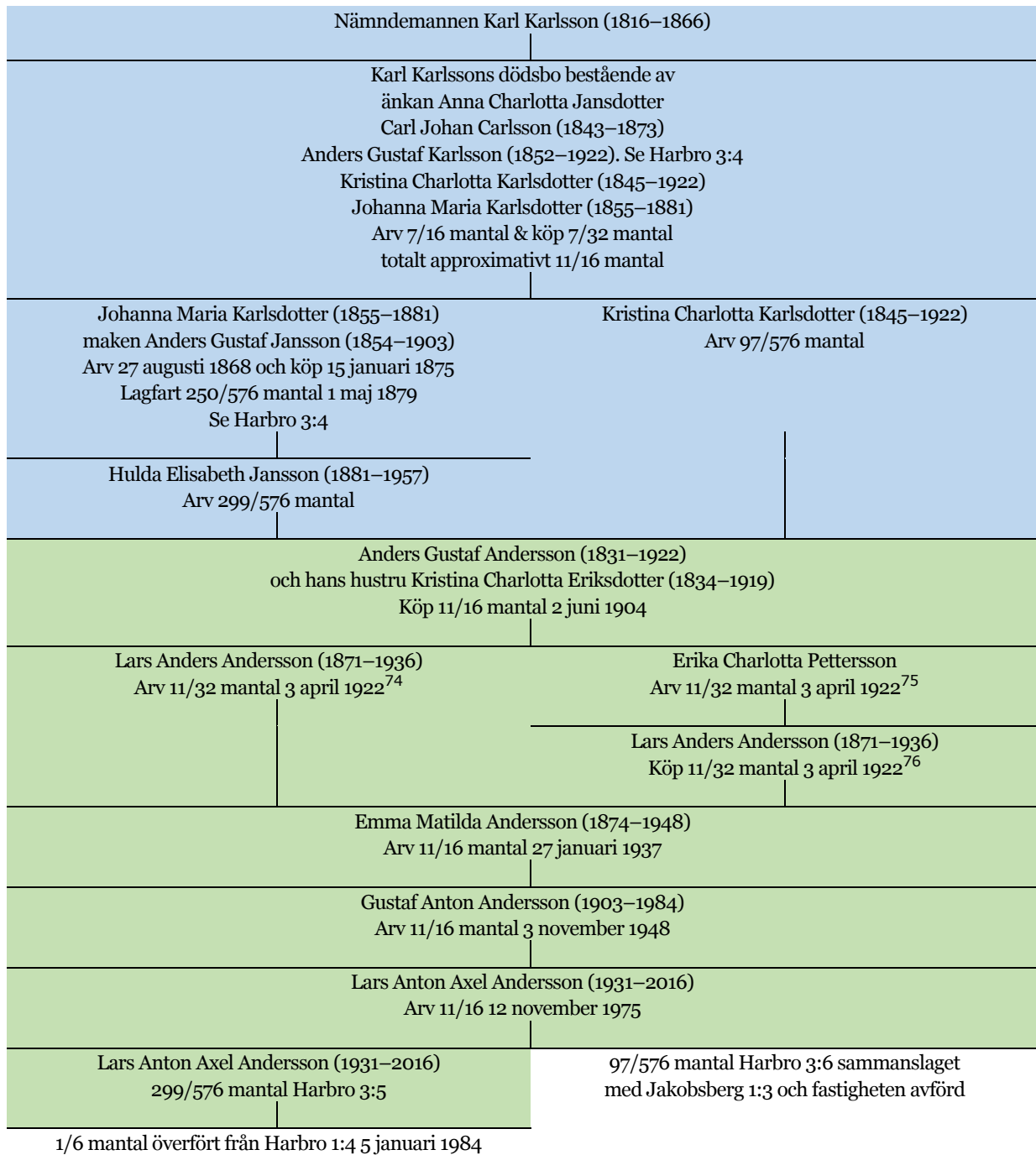
⁶⁹ Daga häradsrätt FII:30 (#25).

⁷⁰ Daga häradsrätt FII:32 (#190).

⁷¹ Daga häradsrätt FII:40 (#231).

⁷² Saknas i ONR.

⁷³ Nyström (1988, s. 127f).

⁷⁴ Bouppteckningar hölls 27 maj 1919 4 februari 1922.

⁷⁵ Bouppteckningar hölls 27 maj 1919 4 februari 1922.

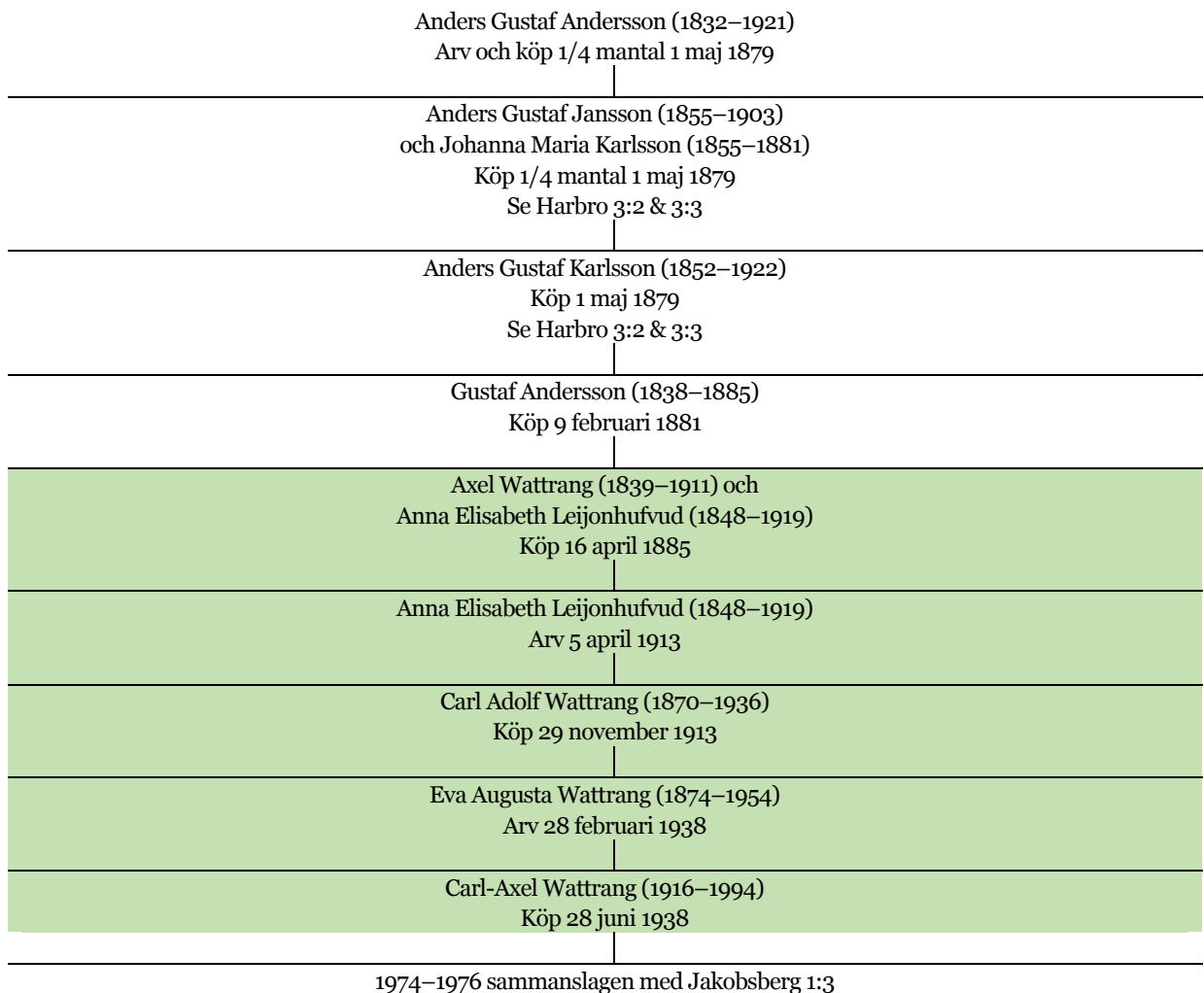
⁷⁶ Köpebrev undertecknat 14 mars 1922.

Tavla 8: Harbro 3:4⁷⁷

Fastigheten är avregistrerad och bostadshuset går under namnet »Harbro Höglund«. Lantmäteriakten 1864 uppger att Olof Persson var ägare. I själva verket var det hans dödsbo eftersom han själv avled 1852.⁷⁸

Bild 17. Harbro Höglund sett söderifrån. Foto: Michael Lundholm 22 juni 2022.

⁷⁷ Sammanställningen baserad på Inskrivningsdomarens i Nyköpings domsaga arkiv CI:17 (blad 15, rum 1–2, 7 och 10), CI:19 (blad 139, rum 13–14 och 19–20) och Inskrivningsmyndighetens i Nyköpings domsagas arkiv DIb:96, aktuella blad (arkivblad 326–333).

⁷⁸ Daga häradsrätt FII:23 (#330).

Tavla 9: Soldattorpet Karlberg 1:1

När den sista indelte soldaten Johan Albert Rot (1855–1901) avled avflyttade familjemedlemmarna successivt och torpet arrenderades ut 1902–1906 till änkan Sofia Karolina Karlsson (1851–1911). Inom några år såldes fastigheten tre gånger.

Totalt har sex ägarläkter innehaft fastigheten. Två släkter har innehaft fastigheten i mer än en generation: (1) Vilhelm Andersson köpte fastigheten 1909 och ärvdes av sin hustru Klara Maria och dotter Elsa Maria. Den senare köpte ut modern 1933 och avyttrade fastigheten 1938. (2) Karl Martin Johansson köpte fastigheten 1942 och ärvdes av sin hustru Anna Alfrida Johansson 1954 som i sin tur ärvdes av sönerna Herbert och Evert 1976. Bröderna Herbert och Evert Johansson var ännu 2000 skrivna på fastigheten (SBF2000). De avled ogifta. Någon ändring i fastighetsindelningen har inte observerats under undersökningsperioden.⁷⁹

⁷⁹ Sammanställningen är baserad på Inskrivningsdomarens i Nyköpings domsaga arkiv CI:17 (blad 12–13, rum 9–11 och 17–19), CI:20 (blad 285, rum 15–19) och Inskrivningsmyndighetens i Nyköpings domsagas arkiv DIb:96 (s. 356–358).